

Zienswijze op de internetconsultatie over het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit kwaliteit leefomgeving inzake de bescherming van de wolf

Datum: 6 juni 2025

De Dierencoalitie, een samenwerkingsverband van zestien dierenbeschermingsorganisaties, maakt hierbij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) ten aanzien van de bescherming van de wolf.

De wolf is een inheemse beschermde soort van grote ecologische betekenis maar waar, mede door toedoen van (social) media maatschappelijke onrust en angst over is ontstaan. Deze onrust verdient serieuze aandacht, maar mag niet leiden tot disproportionele beleidswijzigingen die afbreuk doen aan juridische zorgvuldigheid, ecologische verantwoordelijkheid, de intrinsieke waarde van het dier en internationale verplichtingen.

Het onderhavige besluit richt zich voornamelijk op het versoepelen van voorwaarden voor ingrijpen in situaties met wolven, maar schiet tekort in het creëren van waarborgen voor een verantwoord beheer en daadwerkelijke bescherming. De voorgestelde bepalingen bieden onvoldoende juridische, ecologische en procedurele garanties.

Hieronder volgt onze inhoudelijke reactie.

1. Onvoldoende beschermingsmaatregelen

Het ontwerpbesluit voorziet in mogelijkheden tot verjaging en afschot, maar stelt daar nauwelijks structurele beschermingsmaatregelen tegenover. Essentiële aspecten zoals bescherming van migratieroutes, het voorkomen van verkeersslachtoffers, opvangmogelijkheden voor gewonde dieren, en borging van prooidierpopulaties blijven onvermeld. Dit doet geen recht aan het vereiste van evenwichtige natuurbescherming onder de Omgevingswet.

2. Definities missen precisie en rechtszekerheid

De voorgestelde definitie van 'probleemwolf' is te breed en vaag. Begrippen als 'interesse tonen in mensen' of 'het verkeren binnen 30 meter van bebouwing' zijn gedragspatronen die in een dichtbevolkt land als Nederland niet ongebruikelijk zijn en geen directe indicatie vormen van gevaar. Zeker bij jonge wolven, die van nature nieuwsgierig zijn, moet behoedzaam worden omgegaan met dergelijke gedragsinterpretaties.

Bovendien ontbreekt in het voorstel een heldere bepaling dat maatregelen uitsluitend mogen worden getroffen tegen een individueel geïdentificeerde wolf waarvan het probleemgedrag objectief is vastgesteld. Het ontbreken van deze specificatie opent de deur voor disproportionele ingrepen op basis van vermoedens, wat indruist tegen het voorzorgs- en proportionaliteitsbeginsel. Wij verwijzen hierbij naar het advies van de Kennisgroep Wolven van de Raad voor Dieraangelegenheden.

3. Procedurele onvolkomenheden en juridisch risico

Het systeem van koepelvergunningen, zoals voorgesteld, biedt onvoldoende waarborgen voor individuele toetsing. Het proces rondom vergunningverlening moet per geval en per individueel dier zijn en is essentieel om een zorgvuldige belangenafweging te waarborgen. Wat de Dierencoalitie betreft horen daar in ieder geval standaard minimeisen bij ten aanzien van documentatie zoals een medisch letselrapport, een politierapport, audiovisueel bewijsmateriaal en een gedragsanalyse conform ecologische standaarden. Dit borgt transparantie en voorkomt onzorgvuldig beleid op basis van onvolledige of subjectieve informatie.

Daarnaast ontbreekt een verplichting tot objectieve advisering door erkende, onafhankelijke wolvendeskundigen, bijvoorbeeld vanuit het Landelijk Deskundigenteam Wolf. Dit is noodzakelijk om een eenduidige en wetenschappelijk onderbouwde beoordeling van gedrag en situaties te verzekeren.

Het voorstel biedt ook ruimte voor verjaging zonder vergunning, zonder daarbij waarborgen in te bouwen ten aanzien van proportionaliteit, effectbeoordeling of monitoring. Hierdoor wordt het risico vergroot dat willekeurige verstoringen plaatsvinden zonder dat de effecten op populatie, gedrag en leefgebied systematisch worden vastgelegd. Wij adviseren daarom om elke interventie te registreren en te evalueren via bestaande systemen zoals het Wolvenmeldpunt.

Het ontwerpbesluit stelt ten doel incidenten met wolven te voorkomen en tegelijkertijd de bescherming van de soort te borgen. Echter, door vergunningverlening op voorhand mogelijk te maken en toetsing achterwege te laten, worden deze doelstellingen niet gehaald. Sterker nog, de wolf krijgt hierdoor minder bescherming dan andere soorten onder de Omgevingswet.

4. Inconsistentie met Europese regelgeving

De voorgestelde wijziging komt op gespannen voet te staan met het arrest van het Hof van Justitie van de EU (29 juli 2024) dat stelt dat bij onzekerheid over de staat van instandhouding van een soort het voorzorgsbeginsel moet prevaleren. Omdat de staat van instandhouding van de wolf in Nederland nog niet definitief is vastgesteld, is dit voorstel wat anticipeert op beleidsruimte juridisch mogelijk niet houdbaar.

5. Beeldvorming en maatschappelijke dynamiek

De maatschappelijke onrust rond de wolf wordt mede gevoed door sensatiegerichte berichtgeving. De overheid dient hierin haar rol te nemen door objectieve en feitelijke informatie te verschaffen over gedrag, ecologie en risico's. Alleen door actieve communicatie kan het vertrouwen van burgers worden behouden en escalatie worden voorkomen.

6. Preventie als structureel beleidsprincipe

Het voorstel schenkt onvoldoende aandacht aan bewezen, niet-dodelijke alternatieven zoals nachtverblijven en wolfwerende rasters. De balans in het wolvenbeleid moet structureel verschuiven van schadevergoeding achteraf naar preventieve maatregelen en de structurele ondersteuning van

uitvoering en onderhoud daarvan. Hiermee worden niet alleen dieren, maar ook maatschappelijke verhoudingen beschermd.

7. Gebrek aan gedragswetenschappelijk onderzoek

Er is dringend behoefte aan onderzoek naar het gedrag van wolven in Nederland. Internationale deskundigen, waaronder Sara Zakrzowski (Brandenburg) en Julia Kamp (Duitsland), wijzen op opvallende verschillen tussen het gedrag van wolven in Nederland en andere landen. Het is essentieel om te onderzoeken in hoeverre menselijke interactie zoals voeren of het bewust opzoeken van wolven heeft geleid tot gedragsverandering. Deze kennis is cruciaal om effectief beleid te ontwikkelen en dit voorstel gaat hier volledig aan voorbij.

Onze aanbevelingen:

- Beperk de kwalificatie ‘probleemwolf’ tot aantoonbaar individueel gedrag met objectieve toetsingscriteria.
- Handhaaf individuele vergunningverlening per situatie, onder onafhankelijke beoordeling.
- Registreer en evalueer alle interventies systematisch.
- Eis bij incidenten deugdelijke documentatie: medisch rapport, politieverklaring, audiovisueel bewijs en ecologische gedragsanalyse.
- Veranker de rol van onafhankelijke deskundigen, bij voorkeur uit het Landelijk Deskundigenteam Wolf.
- Heroriënteer het financiële stelsel: verschuif middelen van schadevergoeding naar structurele preventie.
- Stimuleer educatie en publieksvoorlichting over de wolf.
- Investeer in wetenschappelijk onderzoek naar mens-wolf interacties in een verstedelijkt landschap.
- Bescherm gevoelige locatiegegevens van wolven tegen openbaarmaking.

Conclusie

De Dierencoalitie roept het kabinet op om het ontwerpbesluit in zijn huidige vorm niet vast te stellen. Het voorstel bevat ernstige juridische, ecologische en procedurele tekortkomingen en draagt niet bij aan een werkbaar, evenwichtig of toekomstbestendig wolvenbeleid. Alleen door te investeren in preventie, educatie, deskundigheid en rechtsstatelijkheid, kan Nederland een duurzame co-existentie met de wolf realiseren.

Met vriendelijke groet,

Namens de Dierencoalitie,
Sandra Beuving